

Modul zaměřený na interkulturní komunikaci

ODLIŠNOST A JINAKOST JAKO VÝZVA KAŽDODENNÍHO ŽIVOTA

Projektový den pro žáky a žákyně

Hlubší porozumění základním konceptům pojícím se s odlišností a jinakostí je základním kamenem pro lepší porozumění jak ze strany pedagogů/žek, tak ze strany žáků/yň mezi sebou.

Ve společnosti stále přetrvává mnoho mýtů, stereotypů, spjatých nejen s odlišným kulturním prostředím, ale také s životním stylem.

Historie nás učí, že kvalitní společnosti se zakládají na myšlenkách humanity a spolupráce. Jedná se o hodnoty, které je potřeba kultivovat nejen u dospělých, ale také u žáků/yň.

Většinou se nejvíce učíme skrze zážitky a vlastní příběhy. Proto se žáci/kyně v rámci projektových dní zaměří na zážitkovou pedagogiku, která podporuje internalizaci naučeného.

ÚVOD

V tomto projektovém dni dostanou žáci/kyně skvělou příležitost porozumět tomu, co znamená odlišnost a jinakost. A aby se žáci/kyně nenudili/y teorií, na vlastní kůži si vyzkouší (v bezpečném prostředí třídy) skrze vlastní prožitky, co to znamená odlišnost a jinakost. Osvojí si zdánlivě složité termíny odlišnosti a jinakosti a hlavně se naučí, že být „jiný/á“ neznamena být horší!

KLÍČOVÁ SLOVA

Odlišnost, jinakost, zážitková pedagogika, myšlenkové mapy.

POŽADAVKY NA PROSTOR

Židle ve třídě v kruhu (beze stolů), každý/á žák/yně má svou židli, flipchart/tabule.

POMŮCKY

- ☐ Flipchart/tabule; barevné fixy; pastelky; jmenovky; míček; (post-ity); pro každého/ou žáka/yni papír A4 (3x), psací potřeba.
- ☐ Fotky různých lidí; flipchart/tabule rozdělený/a na dvě půlky (normální vs. nenormální); hudba; jeden papír s rámečkem a nápisem „Vaše fotka“.
- ☐ Přílohy:
 - ☐ Příloha 1_Aktivita4_Jiný/divný/originální/normální;
 - ☐ Příloha 2_Aktivita5_Pojmy;
 - ☐ Příloha 3_Aktivita6_Výroky.

CÍLE A KOMPETENCE

Žáci/kyně rozumí tomu, co znamená odlišnost a jinakost a naučí se, jak je mohou obohatit v každodenním životě. Zapojují se do prožívání různorodých příběhů, které jim pomohou uvědomit si, že každý člověk je sice jiný, ale nikoliv horší než ostatní.

- ▶ Žáci/kyně si uvědomují vlastní identitu a vlastní kulturní identitu.
- ▶ Respektují skutečnost, že každý člověk pochází z nějakého společenského prostředí, které prostřednictvím norem ovlivňuje jeho chování.
- ▶ Rozumí pojům jako je předsudek a první dojem a dokážou je ve svém chování identifikovat.
- ▶ Zvyšují svou citlivost vůči jinakosti, chápou ji jako obohacení života, učí se rozumět odlišnostem.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

- K. k řešení problémů,
- K. občanské, personální a sociální,

TEMATICKÁ OBLAST DLE RVP

- Jazyk a jazyková komunikace,
- Člověk a jeho svět,
- Člověk a společnost,
- Umění a kultura.

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA DLE RVP ZV

- Osobnostní a sociální výchova,
- Výchova demokratického občana,
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech,
- Multikulturní výchova.

PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ

Pro zdárný průběh projektových dnů je vhodné, aby byli/y přítomní/é dva/ě lektori/rky. Pro zjednodušení terminologie se v metodikách pracuje s pojmem lektor/ka. Pokud jsou explicitně potřeba oba/ě, je to specifikované v Popisu aktivity nebo Metodické poznámce.

ČASOVÝ HARMONOGRAM

Program je koncipován cca na 4 vyučovací hodiny (4 × 45 minut). Délku aktivit lze upravit dle potřeb skupiny.

NÁZEV	ČAS	POMŮCKY
Aktivita č. 1 Představení se a skupinová dohoda	15 min	Flipchart/tabule; barevné fixy; jmenovky; míček; (post-ity).
Aktivita č. 2 Výroky	20 min	
Aktivita č. 3 Myšlenkové mapy – moje identita	20 min	Barevné fixy; pro každého/ou žáka/yni pastelka a papír A4.
PŘESTÁVKA 10 min		
Aktivita č. 4. Galerie	45 min	Flipchart/tabule; fixy; fotky různých lidí, ke každé fotce Příloha 1_Aktivita4_Jiný/divný/originální/normální; hudba; jeden papír s rámečkem a nápisem „Vaše fotka“.
PŘESTÁVKA 10 min		
Aktivita č. 5 Pojmy k tématu	20 min	Pro každého/ou žáka/yni psací potřeba; papír a pojem z přílohy 2_Aktivita5_Pojmy (pojmy rozřazené formou počet žáků / 5).
Aktivita č. 6 Názory	30 min	Pro každého/ou žáka/yni psací potřeba a výrok z přílohy 3_Aktivita6_Výroky, flipchart/tabule rozdělený/á na dvě půlky (normální vs. nenormální).
PŘESTÁVKA 10 min		
Aktivita č. 7 Gordický uzel (proplétání rukou)	15 min	
Aktivita č. 8 Reflexe	10 min	

DOPLŇKOVÁ AKTIVITA: Empatie	20 minut	pro každého/ou žáka/yni papír a psací potřeba
-----------------------------	----------	---

Časová dotace

Metoda

Popis aktivity

Citace kurzívou

Pomůcky

Cíl

Před aktivitou

Metodická poznámka.

POPIS AKTIVIT

AKTIVITA Č. 1 PŘEDSTAVENÍ SE A SKUPINOVÁ DOHODA

15 min Úvodní přivítání.

Flipchart/tabule; barevné fixy; jmenovky; míček; (post-ity).

Žáci/kyně společně s lektorem/kou nastaví pravidla platná pro celý průběh projektového dne s důrazem na bezpečné prostředí.

Lektor/ka upraví prostor do komunitního kruhu.

Žáci/kyně si vytvoří jmenovky.

Lektor/ka je přivítá a ve dvou větách se představí (pokud je nový/á). Následně vysvětlí, proč jsou žáci/kyně v kruhu (kruh tvoří komunitu a jsou si v něm všichni rovni). Popíše téma setkání a obsah projektového dne (je dobré ho mít již načrtnutý, aby každý/á žák/yně věděl/a, co ho/ji čeká).

Dále lektor/ka představí „principy spolupráce“. Jsou to:

- ▶ **MLUVÍME SAMI ZA SEBE** – je v pořádku, když nesouhlasíme s názorem, který od někoho slyšíme. To, že každý vidíme věci jinak, tvoří vzrušující mozaiku, ve které má každý právo na svůj kousek. Myšlenky ostatních tedy vyslechneme s respektem.
- ▶ **PRÁVO NA NÁZOR** – každý hlas má své místo a je třeba mu naslouchat. Pokoušíme se být vědomě přítomní a dáváme tomu, kdo mluví, tolik pozornosti, kolik potřebujeme i my, když chceme sdílet s ostatními.
 - ▶ V případě, že žákům/yním dělá problém naslouchání, může lektor/ka použít „Mluvicí předmět“ (reálný, nebo imaginární). Kdo je na řadě, má plnou pozornost ostatních a zároveň možnost nereagovat a poslat předmět dál.
- ▶ **MLUVÍME JEN O PŘÍTOMNÝCH**
- ▶ **DŮVĚRA** – nevynášíme ven osobní informace ostatních, které během dne sdílí.
- ▶ **PRÁVO ŘÍCT STOP** – všechny aktivity, které lektor/ka přinese, jsou dobrovolné. Každý sám se rozhoduje, jestli se jich účastní. Každý je za svoje „ano“ a „ne“ zodpovědný a je na každém, jestli bude mít chuť vykročit ze své komfortní zóny a poznat o trochu víc sám sebe, nebo v danou chvíli příležitost vynechat.
- ▶ **OTÁZKY JSOU VÍTÁNY** – každá otázka je správná – ptáme se kdykoliv a na cokoliv!
- ▶ **OTEVŘENOST** – čím víc do toho dáme, tím víc si z toho odneseme. Program je nastavený tak, aby rozvíjel prožitý zážitek být blíž spolužákům/ačkám. Aby se to ale mohlo stát, je třeba tomu jít naproti. To často stojí odvahu a investici vlastní energie.
- ▶ **VLASTNÍ ODPOVĚDNOST** – každý je odpovědný za svoje vlastní základní potřeby a jejich naplňování – pokud si někdo potřebuje odskočit / jíst / pít / protáhnout se – je třeba pouze zmínit lektorovi/ce, že se vzdálí. Cílem programu je umožnit nové zážitky a zkušenosti. K tomu je třeba, aby každý sdílel, co potřebuje, co koho baví, co je komu příjemné nebo co naopak nevyhovuje, co by kdo chtěl jinak. Využíváme možnosti upřímně komunikovat se svými spolužáky/ačkami i lektory/kami.

Cílem úvodní aktivity je nastavit základní kameny spolupráce v rámci celého projektového dne. Je vhodné úvodní část, včetně pravidel (skupinové dohody), opravdu důkladně probrat a vést žáky/ně aktivně k diskusi.

Bezpečně nastavené prostředí včetně jasně formulovaných a deklarovaných pravidel, která jsou domluvená ve spolupráci s žáky/němi, vede již v úvodu k uvědomění si, co od projektového dne očekávat, a stanovuje základní mantinely očekávaného chování v průběhu celého dne.

Nelze očekávat, že žáci/kyně vždy sami/y přinesou a přednesou pravidla, je proto dobré mít vždy připravenou sadu pravidel, u kterých lektor/ka chce, aby byla dodržována.

U každého pravidla lektor/ka promyslí, jaké má pravidlo smysl, tento smysl představí žákům/yním a aktivně se jich ptá, k čemu by mohlo vést porušení pravidel.

Je nedostatečné pouhé „nadiktování“ pravidel a s tím spjatý předpoklad, že je žáci/kyně budou dodržovat. Pro dodržování pravidel je důležité porozumění jednotlivým bodům.

Za tímto účelem se společně vytváří skupinová dohoda, která má za cíl pomoci vybudovat bezpečné prostředí.

Žáci/kyně nebývají připraveni/é na to, že mohou sami/y stanovovat pravidla či o nich diskutovat. V případě, že se lektorovi/ce povede žáky/ně zapojit do diskuse, dokážou překvapit svým vnímáním pravidel z hlediska smysluplnosti. Může je citlivě

směřovat k nastavení pravidel, která například kopírují již nastavená třídní pravidla, či naopak lektor/ka přináší nová pravidla (například, že se žáci/kyně nemusí hlásit o slovo, pokud to lektor/ka nevyžaduje).

Žáci/kyně se budou během projektového dne různě míchat, může být vhodné jim to zvědomit na začátku. Je to z toho důvodu, že i v životě je důležitá flexibilita a umění spolupracovat i s někým, koho bychom si běžně nevybrali.

AKTIVITA Č. 2 VÝROKY

20 min

Práce s textem.

-

Žáci /kyně rozumí pojmům předsudek a první dojem a dokážou je ve svém chování identifikovat.

Žáci /kyně vytvoří kruh. Lektor /ka postupně čte výroky a žáci /kyně odpovídají podle následujících pravidel:

- Nesmí vůbec mluvit ani spolu jinak komunikovat a komentovat výroky.
- Pokud by odpověděli/y ano, udělají malý krok vpřed, pokud s výrokem nesouhlasí, udělají krok vzad, pokud se nemohou rozhodnout, zůstanou stát.
- Mají možnost změnit své postavení, dokud lektor /ka nepoloží další otázku.

Výroky:

- 1) *Vybírám si kamarády podle toho, jak vypadají.*
- 2) *Ve škole by mělo být dovoleno mluvit sprostě.*
- 3) *Rád/a bych zkusil/a žít v cizině.*
- 4) *Dovedu si představit, že bych chodil/a s cizincem/kou.*
- 5) *Jsem rád/a, že žiji v České republice.*
- 6) *Česká kultura je zajímavá.*
- 7) *Kolik jazyků umíš, tolikrát jsi člověkem.*
- 8) *Potetovat si obličej je normální.*
- 9) *Měl/a bych se chovat ke všem lidem stejně.*
- 10) *Rád/a zažívám něco nového.*
- 11) *Z cizinců/ek mám obavy.*
- 12) *Rodiče jsou pro mě autorita.*
- 13) *Všichni lidé by měli být šťastní.*
- 14) *Už jsem byl/a v nějaké skupině, do které jsem cítil/a, že nezapadám.*
- 15) *Dělám si, co chci.*
- 16) *Jsem normální.*

Otázky pro starší žáky /ně:

- 17) *Stát by měl otevřít hranice všem, kteří v něm chtějí žít.*
- 18) *Někdy v životě jsem parodoval/a akcent někoho ze zahraničí.*
- 19) *Jsem zodpovědný/á za situaci v rozvojových zemích.*
- 20) *Kontakt s cizinci/kami je pro mě přínosný.*
- 21) *Všichni lidé bez ohledu na barvu pleti jsou stejní.*
- 22) *Jsem zodpovědný/á za politickou situaci ve své zemi.*

Následně lektor /ka přistoupí k reflexi:

Bylo těžké se rozhodovat? Kdy například? Proč?

Jsou všechny výroky jednoznačné?

Zaměření se na postoj:

Pozorovali/y jste během aktivity, kam se hýbou ostatní?

Bylo to pro vás důležité?

Rozhodovali/y jste se nezávisle na tom, jak se hýbali ostatní?

Dostali/y jste se někdy do situace, ve které jste zastávali/y jiný názor než všichni ostatní?

Jak jste se cítili/y?

Je těžké vyjádřit jiný názor než ten, který mají ostatní? Proč?

S kým sdílíme podobné názory a s kým ne?

Na závěr lektor /ka vysvětlí, co je to názor a vysvětlí rozdíl mezi názorem a faktem:

Názor je ve své podstatě vyjádřením pocitů ohledně čehokoliv. Může mít základ ve faktech, ale nemusí. Často může být založen na emocích. Nejlepší možný příklad názoru je subjektivní pocit založený na emocích, který v nás vzbuzují umělecká díla. Fakt je pro všechny stejný, nejde ho interpretovat jinak, znamená pořád jedno a to samé, proto je na rozdíl od názoru objektivní. Názor si každý z nás může vytvořit sám, takže není možné ho znát, dokud ho dotyčný nevysloví. Fakt může každý zjistit bez ohledu na to, jestli spolu jednotlivci někdy v životě mluvili.

Lektor/ka může z prostorových důvodů vydat pokyn k hromadnému pohybu (všichni udělají dva kroky vzad). Zároveň je třeba dát dostatek času na rozmyšlenou, než žáci/kyně udělají krok.

AKTIVITA Č. 3 MYŠLENKOVÉ MAPY - MOJE IDENTITA

20 min

Kreativní práce.

Barevné fixy; pro každého/ou žáka/yni pastelka a papír A4.

Žáci/kyně si uvědomují vlastní identitu.

Prezentují vhodným způsobem svou práci.

Každý/á žák/yně od lektora/ky obdrží prázdný papír A4 a dostane pokyn, ať si do středu do kruhu napíše „Kdo jsem“. Lektor/ka žáky/ně informuje, že formou myšlenkové mapy mohou dopisovat, kým jsou (jaké role ve společnosti mají) a kým se cítí. Lektor/ka žákům/yním vysvětlí, jak se tvoří myšlenková mapa, a to na příkladu vlastní myšlenkové mapy, do které si sám/sama napíše své role (např. lektor/ka, vyučující, rodič, syn/dcera, pracovník/ice, hobby běžec/kyně atd.). Žáci/kyně pracují samostatně, před začátkem je lektor/ka upozorní, že pokud nebudou chtít, nemusí svou myšlenkovou mapu sdílet s ostatními. Na druhou stranu, pokud tento zájem mít budou, umožní jim myšlenkovou mapu sdílet.

Vzhledem k tomu, že se pracuje v kruhu, mohou žáci/kyně pracovat na zemi nebo se na tuto aktivitu přesunout k lavicím.

Myšlenková mapa slouží k vizualizaci myšlenek, nápadů a idejí. A to nikoliv běžným lineárním způsobem jako při běžném zápisu, ale strukturovanější formou. Myšlenková mapa se využívá jak při práci se školním kolektivem, tak také v byznysu, vědeckém výzkumu či v rámci osobního rozvoje. Jedná se o poměrně jednoduchý nástroj, který však skýtá spoustu benefitů.

Pro vytvoření myšlenkové mapy lze také využít online platformy (například coggle.it).

Tvorba myšlenkové mapy nabízí žákům/yním skvělou příležitost vizualizovat subjektivní vnímání sebe sama. Je pro ně často jednodušší a lákavější vizualizace pomocí jednoduchých hesel než forma narativního popisu vnímání sebe sama.

PŘESTÁVKA 10 MIN

AKTIVITA Č. 4 GALERIE

45 min Samostatná práce, diskuse.

Flipchart/ tabule; fixy, fotky různých lidí; ke každé fotce Příloha 1_Aktivita4_Jiný / divný / originální / normální; hudba; jeden papír s rámečkem a nápisem „Vaše fotka“.

Žáci /kyně si uvědomí, že na to, co je „normální“, a to, co je „jiné“, nahlíží každý člověk jinak. Zamyslí se nad důvody, proč tomu tak je.

Osvojí si pojmy první dojem a stereotyp.

Zamyslí se nad tím, jaké to je být jiný / á než většina a jak na to lze z pozice „jiné/ho“ i z pozice většiny reagovat.

Lektor /ka si vytiskne své obrázky, ke kterým zná opravdové příběhy. Záměrně tu nejsou jednotné, aby každé/ mu lektorovi/ ce seděly.¹ V zásobě je vhodné mít větší množství fotografií, pro práci však vybrat opravdu jen 5–8, situačně dle daného kolektivu, s přihlédnutím ke složení žáků/ yň ve třídě i jejich sociální zralosti.

Lektor /ka se zeptá, co to znamená „být jiný/ á“. Nechá rozproudit diskusi, dále se zeptá, jaký je opak slova „jiný/ á“. Odpovědi může zapisovat na flipchart/ tabuli.

Po místnosti rozmístí 5–8 různých fotek. Na každé fotce je jedna osoba (je vhodné použít fotky různorodých osob – lidí, kteří něco dokázali, známých, ... lektor /ka by měl/ a znát jejich příběhy).

Žáci /kyně budou za poslechu hudby v tichosti procházet galerií, ve které je u každé fotky čistý papír, na který napíší jedno přídavné jméno, které vyjadřuje, jak „jiný“ (nebo normální) člověk na fotce podle nich je, nebo které člověka na fotce nějakým způsobem charakterizuje. Žáci /kyně mohou vycházet ze slov, která byla v předchozí fázi napsána na flipchart/ tabuli, nebo mohou vymyslet slova další. Horní okraj papíru vždy žáci/ kyně přehnou tak, aby nebylo vidět to, co napsali/ y.

Lektor /ka upozorní, že další slova je třeba psát pod ohnutý okraj papíru, nikoliv na něj.

Až budou mít žáci /kyně hotovo, usadí se na židli a tím dají najevo, že skončili/ y. Poté přichází druhá fáze.

Lektor /ka ke každé fotce umístí papír se slovy „jiný“, „divný“, „normální“, „originální“. Každý/ á žák/ yně se zastaví a dá jednu čárku k tomu slovu, podle kterého by fotku ohodnotil/ a.

Poté se všichni opět shromáždí v kruhu, dobrovolníci/ ice přečtou papíry přiložené k fotkám a lektor /ka se ptá na proces aktivity:

- Co vás vedlo k označení někoho za...?
- Z čeho jste vycházeli/ y při svém hodnocení?
- Proč myslíte, že někdo označil daného člověka za....?
- Hodí se být někdy „jiný/ á“ a někdy „normální“? Kdy?

Poté lektor /ka odhalí identitu osob.

Na závěr ukáže papír s nápisem „Vaše fotka“ a zeptá se:

- Co byste napsali/ y o sobě, kdyby po třídě koloval papír s vaší fotkou?
- Napsali/ y byste tam, že jste „normální“ nebo „jiný/ é“, „originální“?
- A co si myslíte, že by o vás napsali/ y ostatní žáci/ kyně?
- Kdy jste se sami/ y cítili/ y „jiný/ é“? Bylo to pro vás nepříjemné? Co byste potřebovali/ y udělat, abyste se tak necítili/ y?
- A jací/ ké byste chtěli/ y být – normální nebo jiný/ é?
- Hodnotili/ y jste podle prvního dojmu?
- Byla nějaká vaše rozvaha stereotypní?

¹ Např. profesor Jan Sokol; bezdomovec, který se o něco zasloužil, David Černý (ELE6fae83_143024_10360221.jpg); modelka s Downovým syndromem (NINTCHDBPICT000564807751.jpg); nevhodná fotografie kamaráda, na které vypadá jako šílenec; Nick Vujicic, který nemá nohy ani ruce (nick_vujicic.jpg); Ellen DeGeneres, slavná americká komička (images)

Skládání papíru tak, aby ostatní žáci/kyně neviděli/y, co napsal/a předchozí spolužák/ačka, je oříšek. Vždy je třeba jim to demonstrativně ukázat, ale stejně se nestává, že by všechny papíry byly správně zohýbané.

Alternativou mohou být nastříhané proužky papíru cca 3 × 10 cm. Každý/á žák/yně dostane stejný počet proužků, jako je fotografií, a u každé fotografie je malá kartonová krabička s proříznutým otvorem, kterým se proužek papíru vhodí dovnitř.

Další příklady fotografií mohou být např. od HateFree: <https://www.hatefree.cz/clanky/mym-snem-bylo-radio-ktere-vysila-do-celeho-sveta-ted-si-jej-plnim-rika-romsky-novinar-hadi>

PŘESTÁVKA 10 MIN

AKTIVITA Č. 5 POJMY K TÉMATU

20 min Samostatná práce, skupinová práce.

Pro každého/ou žáka/yni psací potřeba; papír a pojem z Přílohy 2_Aktivita5_Pojmy (pojmy rozřazené formou počet žáků / 5).

Žáci/kyně se dokážou vcítit do skupiny.

Tato aktivita přímo navazuje na předchozí aktivitu. Žákům/yním lektor/ka rozdává pojmy (losovacím zařízením např. pomocí barevných kolíčků, kuliček, ...) a jejich úkolem je vytvořit jejich definici (každý/á žák/yně má psací potřebu a papír). Slova jsou: Norma, Haló efekt, První dojem, Stereotyp, Stádový efekt.

Poté jim lektor/ka řekne, aby se spojili/y po skupinách podle stejného pojmu a vymysleli/y společně jednu definici.

Následně lektor/ka skupinám rozdává svou definici, pomocí které budou moct rozpracovanou definici ještě doplnit.

Na závěr dojde ke sdílení pojmů v kruhu.

Alternativou může být, že lektor/ka žákům/yním rozdává definice a oni/y budou vymýšlet konkrétní příklad, ze kterého je patrné, co to slovo znamená. Může být vícero příkladů.

Norma: Slovo „norma“ má různé významy, může být právní (závazná), patří sem zákony a vyhlášky. Poté máme i normy, na kterých se lidé domluví a nejsou vyžadovány zákonem. A to je to, co považujeme za „normální“.

První dojem: Předurčuje naše celkové a pozdější vnímání daného člověka na základě toho, co vidíme a slyšíme při prvním setkání s ním.

Haló efekt: Jeden nápadný rys, negativní, nebo pozitivní, ovlivní naše vnímání celého člověka. Člověka pak hodnotíme zkráceně na základě povrchního, často prvního dojmu.

Stereotyp: Předpojaté nebo příliš zjednodušené zobecnění o celé skupině objektů nebo lidí (tj. předsudky) bez ohledu na individuální rozdíly. Stereotyp byl poprvé definován jako typický obraz, který člověku vyvstane ve vědomí, když přemýšlí o určité sociální skupině.

Stádový efekt: Tendence přejímat myšlenky a názory, které zastávají i ostatní. Toto zkreslení je charakterizováno nárůstem náklonnosti vůči určitému názoru s tím, jak roste počet lidí zastávajících tento názor.

Další možné rozšíření pojmů je o:

unáhlený závěr - <https://bezfaul.net/argumentacni-faulty/chybne-vyvozeni/unahleny-zaver/>
poslušnost vůči autoritě - <https://bezfaul.net/kognitivni-zkresleni/poslusnost-vuci-autorite/>
MY A ONI - zda na škole toto rozdělení existuje. Jak se s ním setkávají apod.

AKTIVITA Č. 6 NÁZORY

30 min

Samostatná práce

Pro každého/ou žáka/yni psací potřeba a výrok z přílohy 3_Aktivita6_Výroky, flipchart/tabule rozdělený/á na dvě půlky (normální vs. nenormální).

Žáci/kyně chápou, jakým způsobem si lidé vytváří názor.

Lektor/ka vysvětlí, že se budou žáci/kyně dále zabývat jinakostí a normalností, ale nikoli tím, kdo je jiný a kdo normální, ale jaká činnost nám připadá „jiná“ a jaká „normální“. Každý/á žák/yně dostane jeden výrok a vždy se rozhodne, na jakou stranu ho dá na flipchart/tabuli (normální vs. nenormální).

- 1) Nemít Facebook.
- 2) Používat telefonní budku.
- 3) Hrát Minecraft každý den.
- 4) Jezdit jen autem, ne veřejnou dopravou.
- 5) Smrkat na veřejnosti.
- 6) Sledovat Ordinaci v růžové zahradě.
- 7) Tančit latinskoamerické tance.
- 8) Chtít pracovat jako model/ka.
- 9) Chodit každý den do posilovny.
- 10) Vážit 120 kilo.
- 11) Mít matku Češku a otce Američana.
- 12) Se svými přáteli se zdravít objetím a polibkem.
- 13) Mít matku Češku a otce Slováka.
- 14) Vzít si jídlo z lednice až po dovolení rodičů.
- 15) Být muslim.
- 16) Nedokončit základní školu. (Nedokončit střední školu.)
- 17) Být abstinents.
- 18) Poslouchat Michaela Jacksona.
- 19) Doma se převlékat do domácího oblečení.
- 20) Jíst pouze biopotraviny.
- 21) Dostávat kapesné 500 Kč na týden.
- 22) Chodit spát pravidelně po půlnoci.
- 23) Ponožky si měnit ob den.
- 24) Doma vždy zatahovat závěsy.
- 25) Zubní kartáček si měnit jednou za měsíc.
- 26) Učit se s hudbou ve sluchátkách.
- 27) Spotřebiče vytahovat vždy ze zásuvky.
- 28) Vyplachovat kelímky od jogurtu a pak je dávat do tříděného odpadu.
- 29) Podílet se doma na úklidu domácnosti.
- 30) Zouvat se při vstupu do bytu.
- 31) Oslovovat kamarády „vole“.
- 32) Pouštět sednout starší lidi nebo těhotné ženy v MHD.
- 33) Pozdravit souseda na ulici.
- 34) Přispívat na charitativní a dobročinné akce.
- 35) Nevyhazovat jídlo.

Lektor/ka přejde k diskusi, jak si lidé vytváří názor.

- Cím je dáno, že některé věci někomu připadají normální a někomu ne?
- Jak si vytvoříme názor na to, co je normální a co je jiné? Kdo nás v tom ovlivňuje?

Závěr pro žáky/ně: Ukazuje se, že byť jsme jedna skupina, názor každého z nás se může lišit. Na základě čeho se vlastně liší? Úzus v rodině (zatahujeme závěsy, ...)? Osobní zkušenost s některými lidmi? Společenská představa o některých věcech a lidech (např. muslimové)?

Alternativou pro třídu vyžadující pohyb může být:

Před aktivitou je třeba rozmístit po třídě dva papíry (normální vs. nenormální). Výroky čte lektor/ka. Žáci/kyně se řadí podle své úvahy k nadepsaným papírům. Poté vyzve někoho, kdo je na konkrétní straně a položí mu otázky (zda může zdůvodnit, co ho vedlo k tomu postavit se na danou stranu apod.). Průběžně může lektor/ka přemostit otázky i na jiné kultury - Kdybys žil/a v Africe, v nějaké chudé oblasti, změnil by se tvůj postoj? Nebo např. u otázky ohledně zouvání před vstupem do bytu může zmínit, že v Americe je naprosto normální se nezouvat. Lektor/ka normalizuje, že každá společnost může mít jiné normy.

Lektor/ka může celou aktivitu teoreticky ukotvit. Pracovat více teoreticky s tím, jak může být norma vymezena (statisticky, sociokulturně, funkčně). Demonstruje, že normy a normalita jsou sociokulturně a časoprostorově utvářeny a limitovány, a také, že nejsou neměnné).

PŘESTÁVKA 10 MIN

AKTIVITA Č. 7 GORDICKÝ UZEL (PROPLÉTÁNÍ RUKOU)

15 min

„ledolamka“

-

Žáci /kyně si uvědomí hodnotu lidské spolupráce a uvolní se atmosféra.

Legenda: *Můžeme být ve třídě úplně odlišní/é, ale důležité je umět táhnout za jeden provaz.*

Žáci /kyně se postaví do kolečka, čelem k sobě. Zavřou oči, na daný povel dají levou ruku dovnitř kruhu a snaží se někoho chytnout za ruku. Až jsou všichni chycení/é levou rukou, udělají totéž s pravou rukou. Poté otevřou oči a zjistí, že jsou beznadějně zapletení/é... ale důležité je nevzdávat se! Druhá fáze hry totiž spočívá v rozpletení tohoto lidského uzlu, aniž by se ruce rozpojily. Je možné se libovolně otáčet, skákat z jednoho konce uzlu na druhý, cokoli, jen se nesmí rozpojit ruce.

Výsledkem pak může být buď původní kolečko, i když v trochu jiném pořadí, nebo (častěji) několik oddělených kroužků.

Reflexe:

Po aktivitě je vhodné s žáky /němi aktivitu reflektovat (příklady možných otázek):

- *Jaké pocity ve vás aktivita vyvolala?*
- *Jak jste postupovali/y při rozplétání? Byl někdo, kdo aktivitu řídil?*
- *Co vám pomohlo k tomu, abyste se dokázali/y rozplést?*

Hra Gordický uzel neplní pouze funkci „ledolamky“, ale nese v sobě také důležité poselství, že i přes to, že jsme „zamotaní/é“, můžeme se pomocí spolupráce vymotat. Lektor/ka může v rámci aktivity sledovat také sociální dynamiku třídy (který/á žák/yně je vůdcovský typ, kdo je spíše „zakřiknutý“, komu jsou nepřijemné doteky, ...).

V případě, že se někdo nechce účastnit dané aktivity, není potřeba ho do aktivity nutit, ale je třeba pracovat s tím, aby aktivitu minimálně sledoval (čili nebyl na mobilním telefonu, nedělal úkoly do následujících hodin apod.). Žákovi/yni je tedy možné nabídnout možnost neúčasti, ale s podmínkou sledování dané aktivity.

AKTIVITA Č. 8 REFLEXE

10 min

Brainstorming.

-

Žáci/kyně dokážou jasně formulovat své myšlenky a reflektují proces vlastního učení.

Lektor/ka připomene všechny aktivity, které žáci/kyně hráli/y a provede rychlou reflexi zaměřující se na prožitek z celého dne.

U reflexe je často tendence ji podceňovat a v rámci blížícího se konce projektového dne jí nevěnovat dostatek pozornosti. Ale je podstatné vrátit se k tomu, co se žáci/kyně naučili/y, co je zaujalo, což je klíčové pro to, aby si nové informace lépe zapamatovali/y a nesli/y si je s sebou i do budoucího života.

Smyslem doplňujících otázek je zpřesnit výpovědi žáků/yň, konkretizovat je. Žáci/kyně často odpovídají obecně (líbilo se, nelíbilo). Až dalšími otázkami lektor/ka blíž zjistí, jak vnímali/y celý projektový den a jaké dojmy v nich zanechal.

DOPLŇKOVÁ AKTIVITA: EMPATIE

15 min

Samostatná práce.

Pro každého/ou žáka / yni papír a psací potřeba.

Žáci/kyně se dokážou vcítit do skupiny.

Žáci/kyně si vezmou papír a psací potřebu a na daný okruh vždy napíší jedno slovo. Cílem je napsat slovo takové, jaké budou mít ostatní. Navržená témata:

- 1) dívčí jméno / chlapecké jméno,
- 2) město,
- 3) řeka / hora,
- 4) rostlina / živočich,
- 5) kulturní památka / hudební nástroj,
- 6) nápoj / jídlo,
- 7) část oblečení,
- 8) hudební skupina,
- 9) povolání,
- 10) školní předmět atd.

Bodování: ten, kdo má slovo s nejpočetnější odpovědí, si zapíše 1 bod. Poté lektor/ka vyhodnotí aktivitu.

U počítání bodů je neklid, osvědčilo se nechat odpovědět pár žáků/yň a posléze ty nejčastější odpovědi zopakovat a vyzvat žáky/ně, ať se přihlásí, pokud mají totožnou odpověď. Pak si započítávají tolik bodů, kolik je rukou nahoře.

ZDROJE

- ▶ CAKL, Ondřej. Dovedu to pochopit?: hrozby neonacismu. Ed. Dana GABAŘOVÁ. Praha: Člověk v tísni, 2008. ISBN 978-808-6961-545.
- ▶ KREJSOVÁ, Hana a Tereza REJŠKOVÁ. Interkulturní seminář [online]. [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: http://stereotypek.mkc.cz/ckfinder/userfiles/files/IKS_final.pdf.
- ▶ MOREE, Dana. Základy interkulturního soužití. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0915-7.
- ▶ PREISSOVÁ, Andrea, Martina CICHÁ a Lenka GULOVÁ. Jinakost, předsudky, multikulturalismus: možnosti a limity multikulturní výchovy. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3287-8.
- ▶ PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea a Jaroslav ŠOTOLA. Metodika pro realizaci multikulturní výchovy formou zážitkové pedagogiky. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3140-6.
- ▶ PRŮCHA, Jan. Interkulturní komunikace. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4730-691.
- ▶ Další informace lze nalézt na těchto odkazech:
- ▶ INSPIROMAT – PODPORA INKLUZE [online]. Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, z. s., ©2018 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://www.podporainkluze.cz>.
- ▶ META [online]. META, o. p. s., ©2022 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://meta-ops.eu>.
- ▶ ČOSIV [online]. Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, z. s., ©2020 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://cosiv.cz/cs/>.
- ▶ Agentura sociálního začleňování [online]. Odbor pro sociální začleňování MMR, ©2023 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/vzdelavani/>.
- ▶ Inkluzivní škola [online]. META, o. p. s., ©2022 [cit. 2021-8-19]. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz>.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA I_AKTIVITA4_JINÝ/DIVNÝ/ORIGINÁLNÍ/NORMÁLNÍ

Jiný/á

Divný/á

Originální

Normální

PŘÍLOHA 2_AKTIVITA5_POJMY

Norma: Slovo „norma“ má různé významy, může být právní (závazná), patří sem zákony a vyhlášky. Poté máme i normy, na kterých se lidé domluvili a nejsou vyžadovány zákonem. A to je to, co považujeme za „normální“.

První dojem: Předurčuje naše celkové a pozdější vnímání daného člověka na základě toho, co vidíme a slyšíme při prvním setkání s ním.

Haló efekt: Jeden nápadný rys, negativní, nebo pozitivní, ovlivní naše vnímání celého člověka. Člověka pak hodnotíme zkresleně na základě povrchního, často prvního dojmu.

Stereotyp: Předpojaté nebo příliš zjednodušené zobecnění o celé skupině objektů nebo lidí (tj. předsudky) bez ohledu na individuální rozdíly. Stereotyp byl poprvé definován jako typický obraz, který člověku vyvstane ve vědomí, když přemýšlí o určité sociální skupině.

Stádový efekt: Tendence přejímat myšlenky a názory, které zastávají i ostatní. Toto zkreslení je charakterizováno nárůstem náklonnosti vůči určitému názoru s tím, jak roste počet lidí zastávající tento názor.

NORMA	HALÓ EFEKT	PRVNÍ DOJEM	STEREOTYP	STÁDOVÝ EFEKT
NORMA	HALÓ EFEKT	PRVNÍ DOJEM	STEREOTYP	STÁDOVÝ EFEKT
NORMA	HALÓ EFEKT	PRVNÍ DOJEM	STEREOTYP	STÁDOVÝ EFEKT
NORMA	HALÓ EFEKT	PRVNÍ DOJEM	STEREOTYP	STÁDOVÝ EFEKT
NORMA	HALÓ EFEKT	PRVNÍ DOJEM	STEREOTYP	STÁDOVÝ EFEKT
NORMA	HALÓ EFEKT	PRVNÍ DOJEM	STEREOTYP	STÁDOVÝ EFEKT

PŘÍLOHA 3_AKTIVITA6_VÝROKY

Nemít Facebook.

Používat telefonní budku.

Hrát Minecraft každý den.

Jezdit jen autem, ne veřejnou dopravou.

Smrkat na veřejnosti.

Sledovat Ordinaci v růžové zahradě.

Tančit latinskoamerické tance.

Chtít pracovat jako model/ka.

Chodit každý den do posilovny.

Vážit 120 kilo.

Mít matku Češku a otce Američana.

Se svými přáteli se zdravit objetím a polibkem.

Mít matku Češku a otce Slováka.

Vzít si jídlo z lednice až po dovolení rodičů.

Být muslim.

Nedokončit základní školu. (Nedokončit střední školu.)

Být abstinent.

Poslouchat Michaela Jacksona.

Doma se převlékat do domácího oblečení.

Jíst pouze biopotraviny.

Dostávat kapesné 500 Kč na týden.

Chodit spát pravidelně po půlnoci.

Ponožky si měnit ob den.

Doma vždy zatahovat závěsy.

Zubní kartáček si měnit jednou za měsíc.

Učit se s hudbou ve sluchátkách.

Spotřebiče vytahovat vždy ze zásuvky.

Vyplachovat kelímky od jogurtu a pak je dávat do tříděného odpadu.

Podílet se doma na úklidu domácnosti.

Zouvat se při vstupu do bytu.

Oslovovat kamarády „vole“.

Pouštět sednout starší lidi nebo těhotné ženy v MHD.

Pozdravit souseda na ulici.

Přispívat na charitativní a dobročinné akce.

Nevyhazovat jídlo.

PROJEKT MÍSTO PRO VŠECHNY

Metodika vznikla v rámci klíčové aktivity Domluvíme se projektu Místo pro všechny – budování prostoru pro vzájemné soužití realizovaného Agenturou pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj. Publikace byla vytvořena díky podpoře Norských fondů.

Publikaci vytvořila: Pracovní skupina aktivity s názvem „Domluvíme se“ projektu „Místo pro všechny – budování prostoru pro vzájemné soužití“ projektu financovaného z Norských fondů.

Web: <https://mistoprovsechny.cz/>
Hlavní metodik: Marie Čech
Další autoři a spoluautoři: Marek Vimrů
Metodická konzultace: Hana Pazderová
Jazyková korektura: Zuzana Hanajová
Grafická úprava: Marie Čech
Koordinace projektu: Sabina Günther

Projekt „Místo pro všechny – budování prostoru pro vzájemné soužití“ navazuje na předchozí tříletý projekt „Kampaň proti rasismu a násilí z nenávisti“ (2014–2017), který svým způsobem rozšiřuje.

Projekt si klade za cíl v průběhu realizace (2020–2023) rozšířit a udržet platformu pro kultivovanou diskusi týkající se tematicky diskriminace a předsudečného jednání a přispět tak k jejich předcházení.

Věříme totiž, že v prostředí strachu a nenávisti nemohou mít jakákoli další opatření pro řešení společenských problémů šanci na úspěch.

Naším cílem je nabídnout veřejnosti nástroje pro efektivní komunikaci tematicky a souvisejících problémů. Jednotlivé aktivity lze realizovat díky Odboru pro sociální začleňování (Agentura) Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

Vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj v roce 2023. 1. vydání

AKTIVITA DOMLUVÍME SE

V průběhu realizace v rocích 2020–2023 jsme do škol přinášeli témata, která na první pohled vypadají složitě, až se jich možná zaleknete. Témata jsme zpracovali do metodik, které jsme ověřili při konání více než 3 000 projektových dnů pro žáky i pedagogy.

Věnovali jsme se tematickým oblastem:

- ▶ Interkulturní komunikace
- ▶ Efektivní komunikace a řešení konfliktů
- ▶ Nové metody (restorativní přístupy, kreativní hraní a storytelling)

Všechny metodiky můžete najít na <https://mistoprovsechny.cz/info/5/domluvime>.